Interjú dr. Bognár Lajos országos főállatorvossal, a Földművelődési Minisztérium élelmiszerlánc-felügyeletért felelős helyettes államtitkárával

Az Állatorvos-tudományi Egyetem elvégzése után dr. Bognár Lajos első munkahelye a Békés megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás volt. Megyei járványügyi szakállatorvosként ellátta az állatvédelemmel és az EU csatlakozással kapcsolatos feladatokat is. 2005 augusztus 1-jével nevezték ki a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Állategészségügyi és Élelmezés-ellenőrzési főosztály vezetőjének, és 2007 januárjától a minisztérium háttérintézményeiből összevont Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal elnökének. 2010 júniusától a Vidékfejlesztési Minisztérium élelmiszerlánc-felügyeletért és az agrárigazgatásért felelős államtitkár helyettese lett. 2014-től országos főállatorvos.
Emellett címzetes egyetemi docens, az OIE (Állategészségügyi Világszervezet) Magyarországról delegált tagja, az Európai Bizottság Élelmiszerbiztonsági és Állategészségügyi Hivatalának nemzeti szakértője.

Wekerle László
Megragadom az alkalmat, hogy a legilletékesebbtől tájékozódjak a hazai állategészségügyi igazgatás szervezeti felépítéséről, mivel az bizony nem eléggé ismert a gyakorló szakemberek körében. Régen nagyon egyszerű volt: minden megyében volt egy megyei főállatorvos és az alá rendelt járási főállatorvosok. És most?

Bognár Lajos
Az állategészségügyet is érintette a 2010-ben elkezdett közigazgatási átszervezés. Első lépésként létrejöttek a megyei kormányhivatalok, ezeken belül erősítették a járási hivatalok szerepét. Ezzel a régi, egységes irányítási lánc üzenetáramlási és funkcionális szempontból is megszakadt. A megyei állategészségügy a kormányhivatalhoz került. A lényegi munka most a járási hivatalokban zajlik, és a megye csak felügyeleti tevékenységet lát el. Az irányítás tehát széttagolódott. Vannak törekvések bizonyos változtatásokra. Az idén is folytatódik a közigazgatás átszervezése, ennek mentén valószínűleg az állategészségügyi igazgatásban is lesznek változások. 2012-ben létrejött a NÉBIH, amely az állategészségügyi szolgálat struktúráját felhasználva tudja központi feladatait intézni, mint az országos járványvédelem, az élelmiszer-hamisításokkal szembeni fellépés, vagy az exporttámogató auditok működtetése és a kommunikáció, legyen az utóbbi akár ún. kríziskommunikáció, illetve a társadalmi szemlélet formálása. A NÉBIH biztosítja a mindenkori kormányzati prioritásokat, működteti a nemzeti referencia labort, igazgatási oldalról ellátja a teljes élelmiszerlánc-rendszer adatvagyonának kezelését, vagyis hogy minden résztvevő regisztrálva legyen.

Wekerle László
Gyakran találkozunk a járási főállatorvosok negatív hozzáállásával a „magán” és az állami diagnosztikai laborok illetékességével kapcsolatban. Pontosabban egyértelmű nemet mondanak a „magán laborok működésére, még akkor is ha ezek is vizsgálhatnak.

Bognár Lajos
A sok átszervezés miatt kevés jó szakember maradt a rendszerben. A fent említett jelenség oka a tájékozatlanság, illetve a lustaság. Egyszerűbb ugyanis nemet mondani, mint megnézni a jogszabályokat. Az ún. minősítési vizsgálatokat csak az állami labor végezheti, de a többire bármely akkreditált labor jogosult.

Wekerle László
Nálad jobban senki sem ismerheti az afrikai sertés-

pestis (ASP) járvány alakulását a világban. Sorra halljuk a híreket, hogy újabb országokban tört ki a járvány. Kis túlzással már abban is „reménykedhetünk”, hogy oly mértékben elterjed, hogy nem kell exporttilalomra számítanunk.

Bognár Lajos
Ma már Európában, de az USÁ-ban is az ASP-re elsősorban nem, mint állategészségügyi, hanem mint gazdasági problémára tekintenek. Igazából közegészségügyi vonzata nincsen, és állategészségügyi szempontból is viszonylag könnyen kezelhető, hiszen a körültekintő „leöléssel” a betegség házisertések esetében hamar eliminálható. A vaddisznóknál egészen más a helyzet. A védekezés alapja a jól működő állategészségügyi rendszer. Azt látjuk, hogy azokban az országokban, ahol ez hiányzik, nem tudnak hatékonyan védekezni, lásd Romániát, ahol rövid időn belül több mint ezer ASP kitörés történt. A gyors terjedés egyik fő oka, hogy az állattartókat nem sikerült meggyőzni arról, hogy jelentsék a betegséget. Pedig a járvány megfékezésének alappillérei a bejelentés, helyhez kötés, leölés, kártalanítás. Emellett sokan kimenekítik állataikat a fertőzött területekről. Hasonló a helyzet Kínában is, ahol előfordult, hogy a vágóhídon kimutatott fertőzés 2000 km-ről odaszállított sertéseknél mutatkozott. Nyilvánvalóan ez az „ugrálás” jellemző Kínára, és ezért terjed ilyen gyorsan a betegség. Európában, miután a vírus bekerült a vaddisznó-állományokba, a járvány tovább terjed, de globálisan nem valószínű az elterjedése.

Wekerle László
Egyesek azt jósolják, hogy 3-4 év múlva Németországot is eléri az ASP járvány, és ennek lesz majd igazán katasztrofális hatása a magyar sertéságazatra is.

Bognár Lajos
A járvány kb. 50 km-t halad évente. Csehországban már volt betegség-kitörés, 150 km-re a német határtól. A csehek azonban megfékezték a vírus terjedését, ugyanolyan módszerekkel, mint amiket mi alkalmaztunk Heves megyében.
A lengyel járvány most Varsónál tart, kb. 400 km-re a német határtól. Ilyen alapon beigazolódhat a jóslat, de ez csak statisztikai okoskodás. A járvány terjedése nem ilyen kiszámítható. Lehet, hogy a vírus már ott is van Németországban, lehet hogy 10 év múlva ér oda, vagy talán soha.

Wekerle László
A miniszter úr többször dicsért Téged, hogy lassan több időt töltesz a levegőben, mint a földön, oly sokat utazol az ASP miatti exporttilalom enyhítése érdekében.

Bognár Lajos
Fő exportpiacunk Ázsia, mivel olyan árut keresnek, mely Európában értéktelennek számít, ott viszont magas árat lehet elérni. Ráadásul nagy mennyiségekre tartanak igényt. Az OIE (Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal) szabta szabályok szerint a járvány kitörése esetén minden érintett országot exporttilalommal sújtanak. A hivatalnak kb. 130 ország a tagja. Országonként viszont lehetőség van arra, hogy a tiltás csak részleges legyen, vagyis csak a fertőzött régióra vonatkozzon. Ennek eléréséhez szükségesek a megfelelő szakmai kapcsolatok és a személyes tárgyalások. Magam a Hivatal körgyűléseire már több mint 10 éve járok, eléggé ismerik az arcomat. A sikeres tárgyaláshoz ezen felül nagyon sok munkára van szükség. Alapvető ugyanakkor, hogy meg kell győzni a harmadik országot arról, hogy Magyarországon jól működő állategészségügyi rendszer működik. Ezért is fontos, hogy az általános közigazgatási rendszerből nem lehet kiszakítani az állategészségügyet.

Wekerle László
Beszéljünk még a PRRS-mentesítésről. Véleményem szerint az egyik legnagyobb hiba a kommunikáció hiánya. A sertéstartók nem kapnak megfelelő tájékoztatást, esetleg csak olyan „hurrá-optimista” kijelentéseket, miszerint már az ország sertésállományának 70%-a mentes.

Bognár Lajos
Én is hiányolom a megfelelő kommunikációt, de nekem nem hiszik el. Az információhiány lehet az egyik oka annak, hogy egyes vezető sertéstartók ismert képviselői odanyilatkoznak, miszerint PRRS-sel együtt is lehet jó termelési eredményeket elérni. Pedig köztudomású, hogy a PRRS nagy gazdasági károkat okoz. Nem feltétlenül azért, mert romlanak a szaporasági mutatók, hanem mert a PRRS bizonyítottan immunszupresszív hatású.

Tehát az állítás, vagyis hogy PRRS-sel is lehet jó eredményeket elérni, nem igaz. Mihez képest jók ezek az eredmények? A dán 30 hízó/koca/év eredményhez képest, vagy a magyar 18-20 mutatóhoz viszonyítva? Sok esetben a kocaállomány képes lenne a dán eredményekhez hasonlókat produkálni, de a PRRS-fertőzöttség ezt nem teszi lehetővé.
A vakcinázás egymagában nem megoldás! Vannak olyan vakcinaforgalmazók, akik nem csak eladják a vakcinát, de felhívják a figyelmet, hogy a vakcinás mentesítés szigorú járványvédelem nélkül nem lehet hatékony. Az érintett termelők viszont azt hiszik, a vakcinázás mindent megold. Ez a rövidlátás sajnos az egész magyar sertéságazatra jellemző. Azok kiabálnak a leghangosabban a PRRS-mentesítés ellen, akik a legalapvetőbb járványvédelmi előírásokat sem tartják be. Ugyanezek a telepek az ASP-fertőzéssel szemben is védtelenek.
A széles körű tájékoztatás és információcsere érdekében október elejére tervezek az érintettek részére egy tanácskozást, ahol mindenki elmondhatja véleményét. Azt remélem, hogy ez a tanácskozás segít majd a konszenzus kialakításában.

Wekerle László
Mi a helyzet a szalmonella-gyérítéssel?

Bognár Lajos
Az uniós programot követjük. A sertésnél még nem kezdtük el, de látjuk, hogy itt is számolhatunk majd a termelők ellenállásával, mint ahogy ezt a baromfiágazatban is tapasztalhattuk. Utóbbiak azután „megadták magukat”, mert nem találtak piacot a nem mentes húsra. Vagyis lehet ugyan azt állítani, hogy ez butaság, csak egy újabb uniós ötlet, de a piac diktál. Közép- hosszútávú tervezési fázisra van szükség a sertés esetében is. Lehet, hogy a szalmonella-mentesítés nem jogszabályokkal kikényszerítve következik majd be, de azt a piac kényszeríti majd ki.

Wekerle László
Sokat hallunk az ún. prudens antibiotikum-használatról.

Bognár Lajos
Az antimikrobiális rezisztenciával úgy az Unióban, mint idehaza egyaránt foglalkoznak. Akciótervet kellett készíteni, megjelent az új uniós rendelet, amely az állategészségügyi készítményekkel kapcsolatos újabb szabályokat tartalmazza. Az új szabályzat már egyértelműen a prudens antibiotikum-használat szem előtt tartásával készült. Magyarországon a két legnagyobb antibiotikum-felhasználó ágazattal, a sertéssel és a baromfival kezdjük, de később akár kiterjesztjük a kedvtelésből tartott állatokra is. Helyzetünket nehezíti, hogy az antibiotikum-felhasználás tekintetében Magyarország „előkelő” helyet foglal el. Ennek számos oka van, mások a baromfiágazatban és megint mások a sertésállományokban. Ugyanakkor az adatok megbízhatósága is kétséges, mivel az elmúlt időszakban nem működött megbízható monitoring rendszer. A gyógyszergyártók és forgalmazók torzítják a felhasználási adatokat, hiszen ők nem csak Magyarországon értékesítenek antibiotikumot, illetve az értékesített mennyiség bizonyos hányada hazánkon kívül is felhasználásra kerülhet.
Első lépés ezért a monitoring program elindítása, melyen az Agrárgazdasági Kutatóintézettel közösen kezdünk el dolgozni. Ehhez nyilván megfelelő informatikai rendszer kiépítése és működtetése is szükséges, pl. a keresztellenőrzések érdekében. Szükség lesz továbbá igazgatási intézkedésekre és jogszabályok alkotására. A szabályozásban az uniós rendelet megszabja az irányt, viszont vannak olyan jó tagállami gyakorlatok, melyeket érdemes tanulmányozni. Az egyik ilyen, hogy biztosan megszüntetjük a megrendelésre történő antibiotikum-értékesítést, hogy antibiotikumot csak állatorvos, és csak vényre írhasson fel. Sőt, receptet sem minden állatorvos írhat fel, csak az arra kijelöltek, a jogosítvánnyal rendelkezők. Eleve tilos lesz antibiotikumot profilakszisban bevetni.

Wekerle László
Utolsó kérdésként; mi lesz a cinkkel?

Bognár Lajos
A cinkre vonatkozóan is ugyanez a szabályozás lép életbe. Megkezdtük az egyeztetéseket, 1,5-2 évünk van a bevezetésre, ezalatt jogszabályt kell alkotni, illetve egyeztetni kell az ágazat szereplőivel. Megállapodtunk az Állatorvostudományi Egyetemmel, hogy úgy az alap-, mint a posztgraduális képzés anyagában szerepeltetik ezt a témát.
Az interjút ezúton is köszönjük a szaklap szerkesztősége nevében.